

Становище

от доц. д-р Силвена Ставрева – Доростолска,
Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – гр. Варна
относно защита на дисертационния труд
на **Мария-Лия Константинова Борисова**
на тема

„Семиостилистични кодове в романа „Възвишение“ на Милен Русков в културен контекст“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление 2.1 Филология (Български език)

1. Актуалност на разработената в дисертационния труд тематика

Процедурата по разработване и апробиране на дисертационния труд на Мария-Лия Константинова Борисова протича в Катедрата по български език на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. От автобиографията на М. Борисова, от списъка с участия в научни форуми и от научно-публикационната ѝ активност проличава не само високата ѝ квалификация, но и знанията и уменията ѝ, които са предпоставка за успешното разработване на дисертационен труд, в който теоретичният и приложният аспект са неотделимо обвързани в изпълнение на задачите романът „Възвишение“ на Милен Русков да бъде анализиран на лингвистично равнище, като се приложи семиостилистичният похват и се провери стилизацията на кои диалектни особености се открива в текста.

Актуалността и приносния характер на този труд виждам във факта, че той разглежда романа „Възвишение“ в ролята му на конвергентна зона, служейки си с инструментите на лингвистиката и семиостилистиката. Анализира се функционирането на диалектни особености на българския език като семиостилистични кодове и се проверява как текстът функционира в съвременния културен контекст, като се проследяват тенденции, които се откриват и при други съвременни автори.

2. Преглед и анализ на дисертационния труд

Текстът на дисертационния труд е разгърнат на 138 страници и включва увод, четири основни глави, заключение, приноси, списък на публикациите по темата (5 бр., от които 1 бр. под печат), библиография (38 бр. на български език и 34 бр. на други езици) и приложения (25 стр.). Богатата информираност на докторантката по въпроси, свързани с теоретичната същност на семиостилистиката като подход, със специфичните ѝ реализации в изследванията на различни лингвисти и лингвистични школи, проличава не само от цитираните източници, но и от самия текст на дисертационния труд.

В уводната част Мария-Лия Борисова аргументира избора на обект на дисертацията си с актуалната необходимост да бъдат представени някои от лингвистичните аспекти на текста на романа „Възвишение“, които подпомагат специфичното изграждане на езика в

него. Дисертантката подчертава и оформянето на тенденция към стилизация на езика в българската литература след излизането на „Възвишение“ през 2011 г. Според М. Борисова обръщането към спецификите на възрожденските вербални кодове повишава силата на художественото внушение в творбата и по тази причина е направен подробен анализ на присъстващите във „Възвишение“ маркери на четирите книжовни школи от Възраждането. Тези основания са напълно приемливи, като се вземе предвид фактът, че сред задачите на дисертационния труд е да се провери как текстът функционира в съвременния културен контекст. Приложимостта на семиостилистичния подход и на идеята за хипограмата и матрицата на М. Рифатер не е поставена под въпрос, напротив – те вече са апробирани, което допълва аргументите ми по отношение на приносния характер на дисертационния труд. Смятам, че неговите постижения ще бъдат от полза не само в теоретичен аспект, но и в практиката на лингвисти, литературни критици и преподаватели.

Първата глава на дисертационния труд е посветена на теоретичните постановки, свързани с темата на дисертацията. Намирам за напълно основателен направения в синхронен план обзор на изследователските търсения в областта на семиостилистиката. Задачите, които дисертантката си поставя, намират своята стабилна основа в обобщенията по трудове на Ф. де Сосюр, Р. Якобсон, М. Рифатер и др.

Освен обзор на научни трудове първата глава разглежда съвременното състояние на теоретичните и практически постижения, свързани с рецепцията на художествения текст на езиково равнище. Според моето виждане един от най-важните акценти в тази глава е изясняването на идеята на Майкъл Рифатер за хипограмата и матрицата, тъй като това позволява да бъде защитена основната хипотеза в дисертацията, а именно за миметичния възрожденски характер на езика на текста на Милен Русков. Също толкова важен е и акцентът върху семиостилистичния подход. Прилаган последователно в анализа на езиковите единици в текста на „Възвишение“, той води М. Борисова до важния извод, че семиостилистични кодове функционират на всички лингвистични равнища в романа: фонетично, лексикално, фразеологично, морфологично, синтактично и стилистично.

Втората глава има за цел да представи „семиостилистичните кодове на лингвистично равнище“ във „Възвишение“. Уместно авторката представя отделните етапи в своите проучвания, които са гарантирали успешната реализация на целите и задачите на дисертационния труд: обособяване на лингвистичните особености на романа, изясняване на миметичния характер на текста, класификация и обобщение на семиостилистичните кодове в романа „Възвишение“ чрез примери на фонетично, лексикално, фразеологично, морфологично, синтактично и стилистично ниво.

За мене беше важно да проследя дали прилагането на семиостилистичния подход и на идеята за хипограмата и матрицата на М. Рифатер се обвързва не само с конкретните дадености във „Възвишение“, а и с авторовите интенции при обработката на възрожденските източници. Втората глава на дисертационния труд дава отговор – дисертантката представя изводите, които е извлякла след обработка на емпиричния материал по модел, познат от изследване на Г. Дачева. Освен това М. Борисова задава

критерии за интертекстуалност и читателска рецепция, които могат да се обобщят според мене по следния начин – последователно прилагане на различни интерактивни комуникативни стратегии, основани върху актуализация на семиостилистични кодове, които да доведат до активирането на интертекста.

В третата глава на дисертационния труд авторката изследва семиостилистичните кодове на „Възвишение“ в културен контекст. С приносен характер са както разсъжденията и изводите по отношение на стилизацията на архаизацията като тенденция в съвременната българска литература, така и поставянето на филма „Възвишение“ и едноименния роман в общ културен контекст. В тази част на дисертацията си М. Борисова свързва функционирането на диалектите като семиостилистични кодове в художествената литература с понятието за родова принадлежност, а тенденцията към стилизация на архаизацията – с настъпването на различни кризисни моменти. Повдигната е една от дискуссионните в последно време теми в българския културен живот: в каква степен визуалната знакова система на киното е способна да „изобрази“ семиостилистичните кодове на художествения текст.

В четвъртата глава на своя труд дисертантката прави добросъвестен честотен анализ на лексика от романа „Възвишение“. Думите са подбрани целенасочено, като служат за илюстрация на представените хипотези.

3. Основни приноси

Една част от приносите бяха посочени в хода на прегледа на дисертационния труд. Бих искала да подчертая, че действително в него се предлагат доказателства за архаизираната реч на Раковски като семиостилистична основа на съвременен роман, какъвто е „Възвишение“. Новаторска по своята същност е идеята текстът на романа да бъде видян не само в рамките на концепцията за стилизация на архаизацията, но и в цялостен културен контекст. Авторката доказва и важната в практическо отношение хипотеза за семиостилистичния подход като най-подходящ за анализ на текст с голям обем и с проблеми от лингвистично, семиотично и стилистично естество.

4. Оценка на представените материали

Получих в срок всички необходими документи и материали по повод на предстоящата публична защита на дисертацията на Мария-Лия Борисова.

По темата на дисертационния труд са направени 5 самостоятелни публикации, от които 1 под печат. Това отговаря на изискванията към публикационната активност на докторантите.

Авторефератът представя достатъчно изчерпателно и непротиворечиво постиженията на цялостния текст на дисертационния труд.

В текста на дисертацията открих единични технически пропуски в пунктуацията и правописа, известна нееднородност в прилагания модел на препращане към цитирани автори и техните трудове, някои непоследователности в оформлението на

библиографията и ненужно дълги цитати. На места текстът се нуждае от стилова редакция с цел по-голяма яснота и смислова обвързаност.

5. Заключение

Дисертационният труд съответства изцяло на изискванията на нормативните документи и на Правилника на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ за условията и реда за придобиване на научни степени и заемането на академични длъжности. Цялата процедура по зачисляване, вътрешна защита и отчисляване е спазена точно и е напълно съобразена с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България.

След като представих виждането си за постиженията и приносите на обсъждания дисертационен труд, след като се запознах с публикациите по темата, с автореферата и с всички останали документи, съзнателно и убедено давам своя положителен вот и предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Мария-Лия Константинова Борисова за труда ѝ „Семиостилистични кодове в романа „Възвишение“ на Милен Русков в културен контекст“.

28.02.2021 г.

София

Подпис:

(Силвена Ставрева-Доростолска)